

VI.

Drugi Svjetski rat u Sven Hasselovim djelima

Ako nekoga iole zanima život vojnika tijekom Drugoga svjetskog rata tada bi trebao uzeti u ruke Hasselove romane. Sven Hassel je rođen 19. travnja 1917. u Frederiksborgu, u Danskoj gdje se već kao 14-godišnjak priključio trgovačkoj floti i tamo služio kao pomoćnik i član posluge. Na brodovima je radio sve do služenja vojne obveze 1936. nakon koje se odlučio izvući iz tada aktualne velike krize i besposlice pristupanjem u redove njemačke vojske - Wehrmacht. U jednom intervjuu iz 1990. godine Hassel je rekao da mu se tada činilo kako je Njemačka bliža nego li Engleska i da će upravo služeći u Wehrmachtu postići očekivanu egzistenciju. Hassel se uspio izboriti za mjesto u Wehrmachtu i ubrzo je postao članom 6. oklopne divizije. Ipak, uskoro je poželio napustiti vojnu službu, a neuspješni pokušaj dezertiranja ga je doveo do služenja u 27. bataljunu kažnjeničke bojne čije je pohode preživio, te je kraj rata dočekao predavši se Rusima 1945. u Berlinu.

Upravo je iskustvo koje je doživio s ratnim kolegama iz kažnjeničke bojne poslužilo Hasselu za pisanje 14 vrlo zanimljivih i živopisnih romana. Svi romani su nastali poslije rata s početkom još u ruskom zarobljeništvu, a posebno su zanimljivi jer čitatelji imaju priliku vidjeti kako je zapravo izgledala njemačka vojska i kako su se vojnici ponašali u raznim situacijama diljem zaraćene Europe.

Prva knjiga objavljena je 1953. godine pod naslovom *Legija prokletih* (izvorno: *De fordømtes legion*) i u njoj je Hassel kronološki obradio svoj ratni put od neuspješnog dezertiranja, preko torture u vojnim kampovima i tako sve do borbi na Istočnom bojištu. Već se u prvom djelu uočava kako Hassel ne preže ni pred čim opisujući ratne uvjete i život njemačkog vojnika. Naime, osobu koja ima predodžbu o njemačkim vojnicima u Drugome svjetskom ratu kao o ljudskim strojevima koji bespogovorno izvršavaju naredbe i polažu živote za *Vaterland*, Hasselova djela će uvjerljivo odvratiti od takve predodžbe. Prvi razlog tomu je što Hassel svoje ratne kolege uvjerljivo i dosljedno ocrtava kao ljude čije se niske pobude i mane vrlo agresivno manifestiraju tijekom cijeloga rata. Prateći tako događaje Sven Hassela (koji je i sam jedan od likova u romanima), Porte, Malenog, Starog Una, Barcelone, Juliusa Heidla, Legionara i mnogobrojnih ostalih likova vidi se da se iza scene velikog rata odvijao niz malih ratova između ljudi koji su rat pokušavali iskoristiti za sebe i svoje osobne ciljeve.

I u ostalih 13 naslova nastavljaju se živopisne priče s fronta, ali i iz pozadine, npr. u romanu *Zatvor OGPU-a* dijelom se radnja odvija u Berlinu, pa čitatelji mogu doživjeti stanje koje je zapravo okruživalo svakodnevni život njemačkog naroda. Ipak, svako sljedeće djelo nakon prvoga koje je zapravo kronološka sinteza, predstavlja pojedine i upečatljivije događaje iz ratnog puta Hassela i kolega, te pruža vrlo zanimljive opise ratovanja i preživljavanja. Uz to vidi se kako su vojnici imali ili su si znali stvoriti podosta slobodnog vremena koje je ispunjeno nevjerojatnim događanjima omogućenima ratnim stanjem.

Manji problem u knjigama prevedenima na hrvatski jezik predstavlja upravo prijevod. Tako će oni koji malo bolje poznaju Drugi svjetski rat, u prvom redu oni koji malo bolje poznaju vojnu opremu i oružje, naići na pogrešno nazivlje oružja i drugih sredstava. Međutim,

taj problem ne umanjuje vrijednost djela i drugih podataka, jer kontekst će poznavateljima omogućiti prepoznavanje pojedinih sredstava.

Konačno, svima koji žele spoznati kako je izgledao život vojnika njemačkog Wehrmachta, kako se ratovalo, kako se preživljavalo itd. preporučam upravo Sven Hasselova djela. Njegovi romani sadrže i brojne neprikladne riječi koje nešto rjeđe nalazimo u knjigama, ali upravo one daju dodatnu snagu i brutalnost tvrdnjama i opisanim ratnim zbivanjima. Zanimljivo je kako su Hasselovi romani stekli izuzetnu popularnost u poslijeratnim državama, pa tako i u onima socijalističkim. Upravo su na području bivše Jugoslavije Hasselova djela bila popularna, jer su donijela osvježenje od stalnih priča i ekranizacija o Partizanima i njihovim podvizima. Takva popularnost ubrzo je izazvala zabranu daljnjeg tiskanja Hasselovih romana u Jugoslaviji pa je hrvatska publika morala pričekati sve do ponovnog objavljivanja 2003. godine kada je to učinila Zagrebačka naklada, te je uspjela objaviti svih 14 romana.

Štefan Štivičić
Sveučilište u Zadru